

Sumbangan Sabah Dalam Pilihan Raya Umum Ke-12: Relevansi Politik Pembangunan¹

(Contribution of Sabah in the 12th General Election: the Relevancy of Politics of Development)

MAT ZIN MAT KIB

ABSTRAK

Makalah ini meninjau bagaimana Sabah memberi sumbangan ke atas kemenangan BN (Barisan Nasional) dalam Pilihan Raya ke-12 yang sekali gus membuktikan politik pembangunan adalah fenomena yang masih relevan dalam konteks Malaysia sehingga ke hari ini. Sumber tinjauan makalah ini terdiri daripada data yang dikutip daripada observasi lapangan, laporan rasmi dan temu bual dengan pemain sebenar dalam politik Sabah. Dihujahkan bahawa kemenangan BN sebanyak 18 (72%) daripada keseluruhan 25 kawasan Parlimen di negeri berkenaan yang terletak dalam kategori kawasan Desa itu dengan sendirinya menunjukkan politik pembangunan adalah satu fenomena yang dipertahankan oleh masyarakat tempatan sendiri. Walau bagaimanapun, kefungsi politik begini tidak ketara di kawasan bandar, khususnya yang didominasi oleh penduduk Cina.

ABSTRACT

This paper explores how Sabah has contributed to the victory of BN (Barisan Nasional) in the 12th General Election which by itself proved that politics of development is still relevance in Malaysian context to the date. The sources of exploration are data collected from field observations, official reports and interviews with real players in Sabah politics. It is argued that the victory of BN in 18 (72%) out of the whole 25 parliamentary constituencies in this State which is located in country-side is by itself shows that politics of development is a phenomenon strongly supported by the locals. Moreover, the function of this politics is not obvious in town areas, especially among of those areas dominated by the Chinese population.

1 Pertama-tamanya penulis mengucapkan terima kasih kepada Prof. Madya Dr. Mohamed Anwar Omar Din (Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi) kerana memberi pandangan yang sangat berguna dalam penulisan ini. Walaupun segala kenyataan di dalamnya adalah tanggungjawab penulis, tanpa sumbangan beliau makalah ini tidak tertulis seperti adanya ini.

Pengenalan

Sesungguhnya Pilihan Raya Umum ke-12 (PRU 12) pada 8 Mac 2008 telah mencipta sejarah dalam sistem Pilihan Raya di Malaysia. Di peringkat nasional, Pilihan Raya tersebut telah mengubah landskap politik Malaysia seolah-olah berlaku dalam sekelip mata gara-gara kerusi yang dimenangi BN hanya mampu meletakkannya pada kedudukan ‘majoriti mudah’ dalam parlimen. Ini kerana parti politik gabungan tersebut hanya memperoleh 140 daripada 222 kerusi parlimen yang dipertandingkan. Di samping itu, lima buah negeri di Semenanjung telah jatuh kepada pihak pembangkang.

Agak menarik disebut, daripada 140 kerusi yang dimenangi oleh BN itu, sebanyak 24 kerusi (16.7%) adalah disumbangkan oleh Sabah. Kebanyakan kawasan parlimen di Sabah adalah masih berada dalam kategori luar bandar atau desa. Ini sekali gus bererti masyarakat desa telah memberi sumbangan yang cukup besar dalam pengekalan BN sebagai pemerintah pusat. Sekiranya dihitung daripada perangkaan, tanpa sumbangan masyarakat di luar bandar itu pastilah BN tidak dapat memerintah Malaysia.

Makalah ini meninjau budaya pengundian masyarakat desa di Sabah dan faktor-faktor yang mendorong masyarakat desa untuk terus mengundi calon BN dalam Pilihan Raya Umum ke-12 itu. Tinjauan berkisar pada tiga isu utama, iaitu budaya mengundi dalam kalangan Bumiputera Islam dan bukan-Islam di kawasan desa; politik pembangunan dalam agenda pembangunan dan politik Sabah; budaya mengundi dalam kalangan masyarakat di kawasan bandar dan; faktor-faktor yang mendorong masyarakat desa untuk terus mengundi calon-calon BN dalam PRU 12.

Senario Pilihan Raya Ke-12

Keputusan PRU 12 pada 8 Mac 2008 mengejutkan banyak pihak, baik dalam kalangan parti memerintah (BN) mahupun parti pembangkang sendiri. Ramai kalangan pemimpin parti politik menyangka telah berlakunya ‘tsunami’ politik. Walau bagaimanapun, pada penulis itu sebenarnya kebangkitan rakyat setelah mereka berada 50 tahun dalam pemerintahan BN (dulunya Perikatan).

Usaha BN untuk menawan Kelantan dengan slogan ‘Tahun Merawat Kelantan’ jelas telah menatijahkan apa yang boleh disebut sebagai ‘yang dikejarkan tak dapat yang dikendong keciciran.’ Ini merupakan satu hakikat kerana keputusan PRU 12 telah mengubah landskap politik Malaysia apabila BN gagal mendapat majoriti 2/3, sebaliknya, hanya mendapat majoriti mudah dengan memperoleh 140 daripada 222 kerusi parlimen yang dipertandingkan; lima buah negeri jatuh kepada tangan pembangkang; Negeri Sembilan gagal mendapat majoriti 2/3; Johor telah dibolos pembangkang dan Sepuluh daripada tiga belas kawasan parlimen dalam Wilayah Persekutuan jatuh ke tangan pembangkang.

Sebagaimana ditunjukkan dalam Jadual 1, harus diulangi bahawa dalam Pilihan Raya ke-12 itu, daripada jumlah keseluruhan 140 kerusi yang dimenangi

BN sebanyak 24 kerusi (17.1%) adalah disumbangkan oleh kawasan parlimen dari Sabah, Sarawak sebanyak 30 kerusi (21.4%). Sabah (dengan 24 kerusi) berada pada tempat ketiga paling besar menyumbang kerusi parlimen kepada BN, selepas Sarawak (30) dan Johor (25 kerusi). Sebaliknya, pecahan kemenangan BN di Semenanjung seperti berikut: Jumlah keseluruhan adalah 86 kerusi (61.4%), dengan masing-masing Johor sebanyak 25 (17.9%); Pahang 12 (8.6%); Selangor 5 (3.6%); Perak 13 (9.3%); Kedah 4 (2.9%); Negeri Sembilan 5 (3.6%); Kelantan 2 (1.4%); Pulau Pinang 2 (1.4%), Terengganu 7 (5%); Wilayah Persekutuan 3 (2.1%); Melaka 5 (3.6%), dan Perlis 3 (3.1%).

JADUAL 1: Keputusan Pilihan Raya 2008

Negeri	Parlimen			Dewan Undangan Negeri		
	BN	Pembang kang	Bebas	BN	Pembang kang	Bebas
Johor	25	1	0	50	6	0
Pahang	12	2	2	37	4	1
Selangor	5	17	0	20	36	0
Perak	13	11	0	28	31	0
Sabah	24	1	0	59	1	0
Kedah	4	11	0	14	21	1
Sarawak	30	1	0	0	0	0
Negeri Sembilan	5	3	0	21	15	0
Kelantan	2	12	0	6	39	0
Pulau Pinang	2	11	1	11	29	0
Terengganu	7	1	0	24	8	0
W.P Kuala Lumpur	1	10	0	0	0	0
W. P Putrajaya	1	0	0	0	0	0
W. P Labuan	1	0	0	0	0	0
Melaka	5	1	0	23	5	0
Perlis	3	0	0	14	1	0
Jumlah	140	82	0	307	196	2

Sumber: Disesuaikan dari *Utusan Malaysia*, 10 Mac 2008.

Sekiranya jumlah kerusi BN yang dimenangi di Sabah dan Sarawak itu dicampur maka pilihan raya tersebut dua buah di Malaysia Timur itu merupakan penyumbang terbesar ke atas kemenangan BN. Ini kerana jumlah tersebut menyumbang 54 kerusi (38.4%) (Sabah 24 dan Sarawak 30) yang merupakan lebih daripada satu per tiga (1/3) daripada jumlah keseluruhan kerusi yang dimenangi oleh BN.

Dengan sumbangan sebesar itu maka Sabah (demikian juga Sarawak) telah diperakukan oleh pucuk pemimpin BN sebagai ‘simpanan tetap’¹ dalam penentuan kekal *status-quo* BN untuk terus berada puncak pemerintahan negara. Selain daripada sumbangan kepada BN, sumbangan Sabah dalam parti politik UMNO juga agak besar. Ini dapat dilihat daripada segi jumlah keahlian

parti politik tersebut. Negeri ini berada di tempat kedua dengan keahlian seramai 430 ribu orang,² iaitu selepas Johor sebagai pertama.

Geopolitik Sabah

Konstitusi Pilihan Raya Sabah dipengaruhi oleh keadaan geografi fizikalnya. Negeri ini mempunyai keluasan 73,711 kilometer persegi dengan pesisir pantainya sepanjang 1,488 kilometer yang menghadap Laut China Selatan di barat dan utara, dan Laut Sulu dan Laut Sulawesi di timur.³ Bentuk muka bumi Sabah bergunung-ganang, bertanah pamah dan mempunyai dataran-dataran berpaya yang dilalui oleh sungai-sungai yang mengalir dari banjaran gunung-ganang. Banjaran Crocker merupakan banjaran yang terpanjang yang memisahkan bahagian barat dan timur Sabah. Di Pensiang, gunung-ganang ini membentuk beberapa buah permatang yang berlingkar-lingkar. Di bahagian lain, ia terbentuk menjadi timbunan tanah tinggi yang tidak rata. Di bahagian barat, gunung-ganangnya mencerun arah ke pantai. Di pantai timur-selatan, terdapat tanah lanar. Dataran-dataran ini melintasi tanah-tanah paya yang berhampiran dengan pantai. Di antara banjaran Crocker dan laut di pantai barat terdapat dataran yang luas yang didiami oleh ramai penduduk. Di Pedalaman, terdapat tiga dataran. Dataran-dataran ini terdiri daripada dataran Tenom yang mempunyai tanah pertanian yang subur terutamanya di sebelah barat; dataran Keningau yang ditumbuhi oleh belukar; dan dataran Tambunan yang sebahagian besarnya ditanami dengan padi.⁴

Oleh kerana keadaan geografinya itu, Sabah mempunyai mempunyai 60 Dewan Undangan Negeri dan 25 Kawasan Parlimen, iaitu kedua terbanyak selepas Sarawak yang mempunyai 31 kawasan Parlimen dan 62 Dewan Undangan Negeri. Dalam struktur geografi itu, kerusi Parlimen di Sabah dibahagikan kepada 3 kategori wilayah besar, iaitu desa, pinggir bandar dan bandar⁵ seperti yang ditunjukkan dalam Jadual 2, 3 dan 4.

Kawasan Parlimen yang berada dalam kategori Desa sebanyak 18 (Jadual 4), Pinggir Desa sebanyak 4 (Jadual 3) dan kawasan Bandar (Jadual 4). Bilangan pengundi (BP) dalam setiap kawasan Parlimen adalah terdiri daripada pecahan 4 kaum, iaitu Bumiputera Islam (BI), Bumiputera Bukan Islam (BBI), Cina dan Lain-Lain.⁶ Kawasan Parlimen dalam kategori Desa (Jadual 2) telah menyaksikan bahawa para pengundinya terdiri daripada kaum BI dan BBI. Kawasan Parlimen yang paling ramai bilangan pengundi ialah P189 Semporna (92.74%), P187 Kinabatangan (92.3%), P178 Sipitang (80.58%), P191 Kalabakan (77.84%), P184 Libaran (72.11%), P188 Silam (72.3%), P176 Kimanis (68.14%), P175 Papar (62.89%), P177 Beaufort (62.63%), P186 Beluran (60.66%), P185 Batu Sapi (60.14%), P169 Kota Belud (58.82%) dan P167 Kudat (53.51%). Kawasan Parlimen Bumiputera Islam yang majoritinya kurang daripada 50%, didahului pula dengan kelebihan majoriti kaum Bumiputera Bukan Islam, misalnya P182 Pensiangan (86.01%), P168 Kota Marudu (69.62%) dan P179 Ranau (58.11%). Kesemua 18 kawasan Parlimen ini dimenangi oleh BN.

JADUAL 2: Pecahan Pengundi Mengikut Suku Kaum Kawasan Parlimen Malaysia di Sabah (Desa)

Kawasan Parlimen	BP	BI(%)	BBI (%)	Cina (%)	Lain-lain (%)	UR	Majoriti	PM
P167: Kudat	36,643	53.51	31.33	14.91	0.25	1058	9895	BN
P168: Kota Marudu	31,938	27.11	69.62	3.11	0.16	748	4198	BN
P169: Kota Belud	43,071	58.82	38.97	2.08	0.13	1046	3020	BN
P170: Tuaran	40,761	43.53	48.72	7.54	0.21	979	6622	BN
P175: Papar	32,279	62.89	25.11	11.87	0.13	651	9574	BN
P176: Kimanis	22,239	68.14	24.97	6.79	0.1	500	5453	BN
P177: Beaufort	26,788	62.63	25.74	11.48	0.15	681	10914	BN
P178: Sipitang	24,145	80.58	14.09	4.99	0.34	531	6146	BN
P179: Ranau	30,810	38.67	58.11	3.18	0.04	653	7251	BN
P181: Tenom	20,874	25.06	57.44	17.34	0.16	523	6883	BN
P182: Pensiangan ⁷	19,712	12.02	86.01	1.87	0.07	0	0	BN
P183: Beluran	19,181	60.66	37.35	1.61	0.38	468	4352	BN
P184: Libaran	31,435	72.11	4.53	23.05	0.31	613	7529	BN
P185: Batu Sapi	26,004	60.14	2.31	37.21	0.34	730	3708	BN
P187: Kinabatangan	19,554	92.3	6.13	1.19	0.38	589	6326	BN
P188: Silam	43,488	72.3	12.37	14.37	0.96	989	9792	BN
P189: Semporna	35,216	92.74	4.54	2.48	0.24	832	17462	BN
P191: Kalabakan ⁸	36,018	77.84	7.47	13.07	1.62	0	0	BN

Petunjuk: BP = Bilangan Pengundi; BI = Bumiputera Islam; BBI = Bumiputera Bukan Islam; UR = Undi Rosak; PM = Parti Menang

Kawasan Parlimen dalam kategori Pinggir Bandar, iaitu P171 Sepanggar, P173 Putatan dan P180 Keningau telah menyaksi bilangan pengundi

Cina meningkat berbanding dengan kategori desa, iaitu masing-masing 21.10%, 32.79% dan 11.36% (Lihat Jadual 3). Kawasan ini juga dimenangi oleh BN memandangkan peratus pengundi Bumiputera Islam dan Bumiputera Bukan Islam, apabila digabungkan, mengatasi pengundi Cina.

JADUAL 3: Pecahan Pengundi Mengikut Suku Kaum Kawasan Parlimen Malaysia di Sabah (Pinggir Bandar)

Kawasan Parlimen	BP	BI(%)	BBI (%)	Cina (%)	Lain-lain (%)	UR	Maj	PM
P171: Sepanggar	39,251	48.78	28.74	21.98	0.5	790	11461	BN
P173: Putatan	34,935	62.7	12.66	24.1	0.54	608	6445	BN
P174: Penampang	35,821	11.18	55.32	32.79	0.71	540	3063	BN
P180: Keningau	35,578	23.62	64.91	11.36	0.11	404	4264	BN

Bilangan pengundi Cina di tiga kawasan Parlimen dalam kategori bandar, telah menyaksikan bilangan tinggi iaitu P172 Kota Kinabalu (78.40%), P186 Sandakan (60.49%) dan P190 Tawau (44.18%) (Lihat Jadual 4). Persaingan yang sengit di P172 Kota Kinabalu antara calon DAP dan PKR telah memberi kemenangan kepada DAP. Di kawasan ini juga menunjukkan bahawa mereka tidak lagi “melihat” calon BN: para pengundi Cina memihak kepada pembangkang dan menolak kempen politik pembangunan kerana di kawasan bandar mereka sudah ada semua! Di kawasan P186 Sandakan pun BN menang tipis dengan majoriti hanya 176 undi.

JADUAL 4: Pecahan Pengundi Mengikut Suku Kaum Kawasan Parlimen Malaysia di Sabah (Bandar)

Kawasan Parlimen	BP	BI (%)	BBI (%)	Cina (%)	Lain-lain (%)	UR	Maj	PM
P172: Kota Kinabalu	43,714	11.64	9.21	78.4	0.75	326	106	DAP
P186: Sandakan	32,847	34.91	4.22	60.49	0.38	644	176	BN
P190: Tawau	42,560	50.92	4.35	44.18	0.55	735	4867	BN

Sesuatu yang menarik ialah di kawasan Parlimen P190 Tawau, yang mempunyai tiga DUN, iaitu N55 Balung, N56 Apas dan N57 Sri Tanjung, yang masing-masing mempunyai pengundi Cina 8.84%, 23.95% dan 73.97% (Lihat Jadual 5). Para pengundi di N55 Balung dan N56 Apas yang bilangan pengundi Bumiputera Islam masing-masing 81.42% dan 72.14% telah memilih BN dan N57 Sri Tanjung yang hanya ada 22.99% pengundi Bumiputera Islam telah menolak BN dan memilih calon DAP sebagai wakil mereka.

JADUAL 5: Budaya Pengundi Mengikut Suku Kaum Kawasan Tiga Dewan Undangan Negeri Dalam P190 Tawau

Kawasan DUN	BP	BI (%)	BBi (%)	Cina (%)	Lain-lain (%)	UR	Majoriti	PM
N55: Balung	10248	81.42	8.77	8.84	0.97	188	3,737	BN
N56: Apas	12006	72.14	3.32	23.95	0.59	193	3,608	BN
N57: Sri Tanjung	20306	22.99	2.73	73.97	0.31	146	1,172	DAP

Dapat diperhatikan bahawa di empat kawasan DUN yang mempunyai majoriti Cina tinggi (seperti dalam Jadual 6) telah memberi kemenangan kepada DAP dengan majoriti 1172 undi. Bagi kawasan N 14 Likas, N15 Api-Api dan N16 Luyang, walaupun DAP tidak menang, majoriti calon BN merundum dengan masing-masing mendapat 862 undi, 174 undi dan 1,502 undi sahaja. Perunduman majoriti ini amat besar jika dibandingkan dengan undi popular yang diperolehi oleh calon BN dalam Pilihan Raya ke-11 (2004), iaitu masing-masing mendapat 3,376 undi, 2,933 undi dan 2,148 undi.

JADUAL 6: Budaya Pengundi Masyarakat Cina Dalam Empat DUN yang Bermajoriti Tinggi Kaum Cina

Kawasan DUN	BP	BI (%)	BBi (%)	Cina (%)	Lain-lain (%)	UR	Majoriti	PM
N14: Likas	15178	16.72	9.78	72.87	0.63	111	862	BN
N15: Api-Api	10775	8.5	6.56	84.19	0.75	110	174	BN
N16: Luyang	17761	9.19	10.34	79.61	0.86	95	1,502	BN
N57: Sri Tanjung	20306	22.99	2.73	73.97	0.31	146	1,172	DAP

Politik Pembangunan Di Sabah

Kesedaran berpolitik di Sabah agak lewat berbanding negeri-negeri di Semenanjung. Parti politik di negeri ini hanya muncul apabila Mohd Fuad Stephens menubuhkan Pertubuhan Parti Kadazan Bersatu (UPKO) pada bulan Ogos 1961. Ini diikuti Parti Pertubuhan Kebangsaan Sabah Bersatu (USNO) pada Disember 1962 di bawah pimpinan Tun Datu Hj. Mustapha Datu Harun.⁹ Sejak itu muncul pelbagai parti politik yang mana pada hari ini terdapat 21 buah semuanya hinggan Sabah muncul sebagai negeri yang paling banyak mempunyai parti politik di negara ini.

Kemunculan parti politik dalam jumlah yang banyak ini adalah kerana penubuhan parti-parti tersebut berasaskan garisan kumpulan etnik di Sabah yang pada satu ketika pernah terdapat 72 kumpulan etnik.¹⁰ Walau bagaimanapun, pada masa-masa mutakhir sebahagian daripada kumpulan etnik tersebut menjadi pupus. Pada hari ini hanya tinggal 41 kumpulan etnik.¹¹

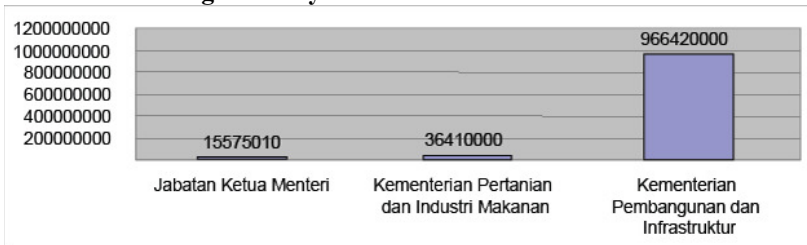
Sejak menyertai Malaysia pada 1963, negeri ini diterajui oleh tiga belas Ketua Menteri daripada parti-parti politik yang berbeza.¹² Siri pemerintahan yang bertukar ganti dan ini menunjukkan budaya politik di Sabah berbeza daripada di Semenanjung yang hanya BN (pada ketika itu dinamakan Perikatan) memerintah Malaysia sejak tahun 1955.

Dalam senario geog-sosioekonomi tersebut, Sabah merupakan negeri yang mempunyai kadar kemiskinan yang tinggi, iaitu sebanyak 23% berbanding kadar kemiskinan kebangsaan sebanyak 5.7% pada tahun 2004,¹³ dan meningkatkan pendapatan penduduk melalui projek pertanian dan keperluan asas untuk meningkatkan kesejahteraan penduduk (*basic amenities*).¹⁴

Tuntutan terhadap pembangunan ini dapat dilihat apabila Kerajaan Pusat memperuntukan sejumlah RM4 bilion untuk melaksanakan pelbagai projek bagi meningkatkan kualiti hidup di Sabah. Di antara projek utama ialah pembinaan Jalan Kota Marudu-Ranau dan Jalan Lingkaran Utara di Sandakan, menaik taraf Jalan Kota Belud-Langkon, perkhidmatan kesihatan luar bandar, kemudahan hospital, perumahan kos rendah, bekalan elektrik air serta menaik taraf jalan dan rel kereta api.¹⁵ Pembangunan yang dibawa oleh kerajaan Sabah dan Kerajaan Pusat ini adalah untuk merealisasikan pembangunan seimbang antara luar bandar dan bandar di negeri ini dan juga antara Sabah dengan negeri-negeri di Semenanjung Malaysia seperti mana yang termaktub dalam manifesto BN 2008.¹⁶

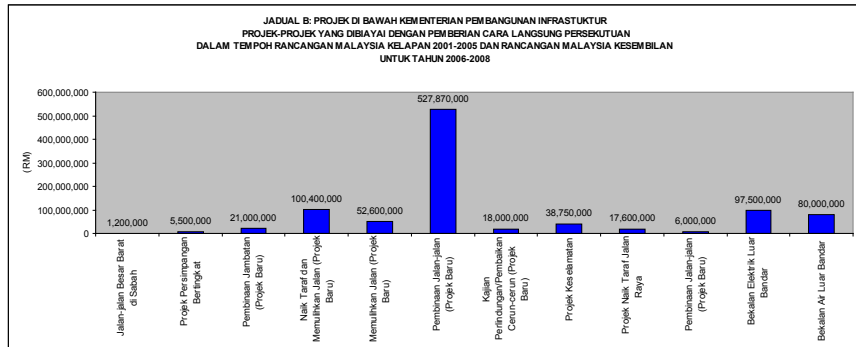
Di Sabah memang jelas bahawa tumpuan diberi kepada pembangunan luar bandar yang disalurkan kepada Kementerian Pembangunan dan Infrastruktur lebih banyak berbanding Jabatan Ketua Menteri dan Kementerian Pertanian dan Industri Makanan dan Industri Makanan, iaitu RM966,420,000 daripada RM1,018,405,010 (Lihat Jadual 7).

JADUAL 2: Projek-Projek yang dibiayai dengan Pemberian Cara Langsung Persekutuan dalam Tempoh Rancangan Malaysia Kelapan 2001-2005 dan Rancangan Malaysia Kesembilan Untuk Tahun 2006-2008.¹⁷

Daripada jumlah RM966,420,000 itu, kesemuanya diperuntukan untuk perbelanjaan pembinaan jalan raya, projek persingkat bertingkat, jambatan bekalan air dan juga elektrik (Lihat Jadual 8).

JADUAL 8: Projek di Bawah Kementerian Pembangunan Infrastruktur yang Dibiayai dengan Pemberian Cara Langsung Persekutuan dalam Tempoh Rancangan Malaysia Kelapan 2001-2005 dan Rancangan Malaysia Kesembilan Untuk Tahun 2006-2008.¹⁸

Kemiskinan di Sabah sebanyak 23% berbanding adalah dengan kadar kemiskinan kebangsaan sebanyak 5.7% seperti yang dinyatakan awal-awal tadi telah menarik perhatian kerajaan Sabah di bawah pimpinan Y.A.B Datuk Seri Panglima Musa Hj. Aman Ketua Menteri Sabah. Mengulas tentang isu ini, beliau yang juga Menteri Kewangan Sabah dalam Ucapan Bajet 2008 di Persidangan Dewan Undangan Negeri pada 16 November 2007 bahawa isu kemiskinan adalah satu tanggungjawab yang tidak ada kompromi. Kerajaan negeri mempunyai pelbagai rancangan bersama-sama kerajaan persekutuan, akan membanteras kemiskinan dari setiap aspek, baik dari segi penyediaan keperluan asas, misalnya perumahan rakyat, bekalan air dan elektrik luar bandar mahupun aktiviti ekonomi yang boleh menjana pendapatan dan mengurangkan perbelanjaan. Usaha murni

ini boleh dilaksanakan melalui program-program ekonomi yang berdaya saing dan mapan, secara berkelompok, khusus untuk golongan miskin dan termiskin dengan melibatkan agensi-agensi pembimbing untuk melaksanakan pelbagai program dalam sektor pertanian, perikanan, penternakan dan perniagaan kecil-kecilan, serta pembangunan sumber manusia. Program Mini Estet Sejahtera (MESEJ) yang dikendalikan oleh Kementerian Pembangunan Luar Bandar Sabah adalah di antara program yang diyakini berkesan menangani masalah kemiskinan, di mana sembilan (9) daripada tiga puluh (30) program adalah dalam beberapa peringkat pelaksanaan di kawasan-kawasan yang sesuai. Pada tahun hadapan, sebanyak RM14 juta adalah diperuntukkan untuk MESEJ. Dalam bidang pendidikan untuk pelajar-pelajar luar bandar, sebanyak RM13 juta telah diperuntukkan bagi program biasiswa. Sebagai tanda kesungguhan kerajaan untuk memajukan masyarakat luar bandar, maka dengan ini sebanyak RM36 juta diperuntukkan bagi pelbagai program pembangunan kecil luar bandar. Kerajaan yakin kemiskinan akan dapat ditangani melalui pendekatan yang realistik dan berterusan. Ini adalah satu agenda besar yang bernilai murni, yang melibatkan kerjasama semua pihak di setiap peringkat di negeri ini.”¹⁹

Sebagai salah satu usaha lagi untuk membasmi kemiskinan dan membawa pembangunan di Sabah, Kerajaan Pusat, seperti juga Wilayah Pembangunan Iskandar (WPI) di Johor, Wilayah Ekonomi Koridor Utara (NCER) dan Wilayah Ekonomi Pantai Timur (ECER), dan yang terakhir Pembangunan Wilayah Sarawak (SCORE), telah melancarkan program Pembangunan Koridor Sabah (PKS) pada 29 Januari 2008 di Pelabuhan Kontena, Teluk Sepanggar, Kota Kinabalu, iaitu sebagai lonjakan ke arah menjadi sebuah negeri maju dan sejahtera dalam masa 18 tahun akan datang.²⁰ Oleh kerana bentuk muka bumi Sabah seperti yang dinyatakan di atas tadi, pelancarannya juga secara *video conferencing* untuk kawasan pedalaman Sabah sesuai dengan tiga kawasan sub-wilayah, iaitu Barat, Tengah dan Timur yang masing-masing fokus kepada perindustrian, pertanian dan biodiversiti yang menjadi pusat ekologi dan pengembaraan. Kegiatan pembangunan di ketiga-tiga sub-wilayah ini penggerak ekonomi yang merangkumi pelancongan, pertanian, pembuatan, dan logistik dan infrastruktur.²¹

Pembangunan yang dibincangkan di atas bertujuan untuk mencapai satu tingkat kehidupan yang lebih baik. Pembangunan tersebut juga menjadi agenda dan isu penting dalam siri kempen PRU 12 di Sabah. Dalam siri kempen PRU 12 dan pilihan-pilihan raya sebelumnya, pembangunan menjadi faktor kepada kerajaan Persekutuan di mana kerajaan negeri hendaklah sebulu dengan kerajaan Persekutuan bagi menyenangkan kerajaan Persekutuan menyalurkan peruntukan pembangunan yang berterusan²² dan segala kejayaan pembangunan yang dicapai selama ini adalah perancangan dan wawasan kerajaan BN.²³

Faktor-Faktor Yang Mendorong Masyarakat Desa Untuk Terus Mengundi Calon-Calon Bn Dalam Pilihan Raya Umum Ke-12

Sebagaimana dinyatakan di atas, 18 kawasan Parlimen (72%) di Sabah berada dalam kategori luar bandar. Kawasan tersebut kebanyakannya berada di kawasan pedalaman dan disokong pula dengan sistem pengangkutan yang lemah, menyebabkan kebanyakan penduduk berada dalam kitaran kemiskinan yang tinggi. Faktor ini sebenarnya menjadikan politik pembangunan masih relevan dalam konteks kempen Pilihan Raya Umum ke-12 di Sabah.

Isu-isu pembangunan seperti jambatan, jalan raya, bekalan air bersih, bekalan elektrik, perumahan, subsidi pertanian dan pendidikan (misalnya, sekolah dan perpustakaan desa) mereka sesuatu yang *real*, bukannya sekadar senario ‘masyarakat luar bandar yang daif, tidak mengerti pengertian politik dalam pengertian sebenar’ seperti mana diuar-uarkan oleh para peneliti. Memang daripada sisi politik *per se*, senario itu mungkin boleh dianggap hanya modal BN untuk mendapat undi bagi membolehkan ‘tali hayat’ *status-quo*nya dapat dipanjangkan — dengan slogan “Sabah perlu memberi mandat kepada BN untuk memerintah agar agenda pembangunan seperti yang dirancangan (misalnya, dalam Rancangan Malaysia ke-9 dan Koridor Pembangunan Sabah) dapat dijalankan dan memberi manfaat kepada rakyat Sabah sepenuhnya. Kita sering mendengar seruan-seruan dari pihak BN yang menyatakan untuk mencapai agenda pembangunan itu maka kerajaan negeri dan Kerajaan Pusat harus diperintah oleh BN.

Walau bagaimanapun, dalam konteks Sabah, pembangunan bukan sekadar isu politik seperti lazim difahami di Semenanjung, sebaliknya, merupakan sesuatu yang berada di jantung kehidupan manusia sejagat. Keadaannya berbeza daripada negeri-negeri di Semenanjung, khususnya Kelantan, Selangor, Pulau Pinang, Perak, Kedah, Negeri Sembilan, Johor dan Wilayah Persekutuan. Di negeri-negeri ini, politik pembangunan tidak begitu relevan. Perbezaan ini berlaku kerana faktor-faktor berikut: keperluan dan keinginan terhadap pembangunan yang tinggi akibat daripada keperluan asas yang masih banyak diperlukan khususnya di kawasan pedalaman, pendedahan kepada media elektronik dalam kalangan belia masih kurang, akhbar-akhbar alternatif tidak banyak beredar di Sabah dan lain-lain lagi. Faktor-faktor ini diperkukuhkan lagi dengan tahap pendidikan yang rendah, khususnya penduduk Bumiputera Islam dan Bumiputera Bukan Islam yang tinggal di kawasan pedalaman/desa.

Lantaran itu, dalam konteks Sabah, isu-isu bersifat ideologikal yang dibawa oleh parti pembangkang, khususnya Parti Keadilan Rakyat, seperti isu royalti minyak, harga barang mahal, calon anak tempatan, pemilikan tanah yang berlarutan, pendatang tanpa izin dan bantuan pendidikan masih gagal memancing hati para pengundi, terutamanya mereka yang berada di kawasan Desa.

Kesimpulan

Amat jelas Pilihan Raya Umum ke-12 pada 8 Mac 2008 telah mencipta sejarah dalam sistem politik dan pemerintahan di Malaysia. Agak menarik disebut ialah daripada 140 kerusi yang dimenangi BN ini, sebanyak 24 kerusi (16.7%) adalah disumbangkan oleh kawasan parlimen dari Sabah. Kebanyakan kawasan parlimen di Sabah adalah masih berada dalam kategori luar bandar atau desa, iaitu sebanyak 72%. Ini bererti pengundi-pengundi yang berada dalam kawasan parlimen di desa-desa telah memberi sumbangan yang besar dalam pengekalan kuasa pemerintahan pusat. Tanpa sumbangan mereka ini semestinya BN tidak dapat memerintah Malaysia. Dapat diujahkan bahawa dengan kemenangan BN sebanyak 18 kawasan Parlimen daripada jumlah keseluruhan 25 kawasan Parlimen di Sabah, iaitu 72% berada dalam kategori Desa, dengan sendirinya menunjukkan politik pembangunan masih relevan di negara ini. Keoperasian politik ini tidak ketara di kawasan bandar. Ini terbukti di Sabah bila mana BN tidak memperoleh kemenangan di kawasan tersebut. Sebahagian daripada faktornya kerana para pengundi di kawasan tersebut terdiri daripada orang Cina yang tidak mempunyai kepentingan dalam politik berbentuk demikian. Mereka menolak politik pembangunan kerana di kawasan bandar telah hampir lengkap pembangunan dan jua menyedari bahawa pembangunan di sesuatu kawasan dalam bandar adalah menjadi tanggungjawab Pihak Berkuasa Tempatan dan mereka mahu ada wakil pembangkang dalam Dewan Rakyat dan Dewan Undangan Negeri untuk menyuarakan pandangan mereka. Budaya pengundian masyarakat Cina ini telah memperlihatkan lebih kepada sentimen perkauman dan tidak mengengang budi parti pemerintah yang telah sekian lama membangun kawasan mereka di samping menyediakan peluang-peluang untuk masyarakat mereka untuk meneruskan kehidupan mereka di Malaysia, khususnya di Sabah. Dalam sistem demokrasi, kuasa untuk memerintah diperoleh melalui politik iaitu setelah mencapai kemenangan dalam pilihan raya. Tanpa kuasa, ekonomi, sosial dan segala dasar tidak dapat dilaksanakan. Dengan kuasa yang ada politik pembangunan dapat dilaksanakan untuk pembangunan rakyat, khususnya bagi rakyat dan kawasannya yang memerlukan. Banyak pihak melihat politik pembangunan dari perspektif yang negatif dan mereka menganggap ini sebagai projek pilihan raya. Akan suara-suara sumbang mengatakan kerajaan pemerintah tidak adil dalam hal pengagihan pembangunan dan suara-suara sumbang ini sebenarnya yang sudah menikmati pembangunan dan sudah lama mengecapi pembangunan dan lebih malang lagi apabila golongan-golongan ini khususnya yang tinggal di kawasan bandar menggigit tangan menyuap nasi ke mulut mereka dan kacang lupakan kulit, iaitu dengan menidak apa yang telah dibuat oleh kerajaan yang memerintah sejak merdeka. Budaya pengundian masyarakat Bumiputera Islam, Bukan Bumiputera Islam yang kebanyakannya tinggal di desa dan pinggir bandar dan juga di bandar-bandar mengengang budi kerajaan pemerintah kerana atas kefahaman politik pembangunan itu telah memberi kesejahteraan kepada mereka walaupun dalam keadaan yang berperingkat-peringkat.

Rujukan

Bahan Yang Diterbitkan

- Laporan Kemajuan dan Manifesto BN*. 2008. Kuala Lumpur: Ibu Pejabat BN.
- Leong, C. 1982. *Sabah: The First 100 Years, Kuala Lumpur*: Percetakan Nan Yang Muda.
- Loh Kok Wah, F. 1999. Electoral Politics in Sabah, 1999: Gerrymandering, ‘Phantoms’ and the 3Ms. Dlm. Loh Kok Wah, F and Johan Saravanamuttu (eds.). *News Politics in Malaysia*. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies.
- Luping, J. L. (1994). *Sabah’s Dilemma: The Political History of Sabah (1960-1994)*. Kuala Lumpur: Percetakan Eshin, hlm. 107 dan 121, 1994.
- Malakun, C. D., B., 1981. Political Development in Sabah, 1881-1981. Dlm. Anwar Sullivan and Cecilia Leong (eds.). *Commemorative History of Sabah, 1881-1981*. Kuala Lumpur: The Sabah State Government.
- Malaysia. 1989. *Sabah Secara Ringkas*. Kota Kinabalu: Jabatan Penerangan Malaysia.
- Malaysia. 2006. Mid-Term Review of the 7th Malaysian Plan, Mid-Term Review of the 8th Malaysian Plan and 9th Malaysian Plan. Dlm. Kitingan, J. G., *Keadilan Untuk Sabah*, Kota Kinabalu.
- Malaysia. 2007. *Anggaran Pembangunan Bagi Tahun 2008*. Kota Kinabalu: Pencetak Kerajaan.
- Malaysia. 2007. Ucapan Bajet 2008 oleh Perdana Menteri Malaysia merangkap Menteri Kewangan Malaysia di Dewan Rakyat pada 7 September.
- Malaysia. 2007. Ucapan Bajet 2008 oleh Y.A.B Datuk Seri Panglima Musa Hj. Aman Ketua Menteri dan Menteri Kewangan Sabah di Persidangan Dewan Undangan Negeri pada 16 November.
- Malaysia. 2008. *Koridor Pembangunan Sabah*. Kota Kinabalu: Institut Kajian Pembangunan (Sabah).
- Mat Zin Mat Kib, 2003. Indigenous People of Sabah: A Historical Perspective. Dlm. *Asian Profile*, Vol. 31, no. 6. December, hlm. 497, 2003.
- Mat Zin Mat Kib. 2003. *Kristian di Sabah, 1881-1994*. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Mohammad Agus Yusoff. (2006). *Malaysia Federalism: Conflict or Consensus*. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia, hlm. 211-212, 2006.
- Ongkili, J., P., “Political Development in Sabah, 1963-1988” in Kitingan, J. G. and Ongkili, M. J. (eds.). *Sabah 25 Years Later: 1963-1988*. Kuala Lumpur: Institute for Development Studies (Sabah), hlm. 62, 1989.
- Ranjit Singh, D. S.. 2000. *The Making of Sabah 1865-1941: The Dynamics of Indigenous Society*, Kuala Lumpur: University of Malaysia Press.
- Shamsul, A. B. 1986. The Politics of Poverty Eradication: The Implementation of Development Projects in a Malaysia District. Dlm. Gale, B., (ed.), *Readings in Malaysian Politics*, Petaling Jaya: Pelanduk Publication.

Veenu Rusli. 2008. Sabah mahu kekal simpanan tetap. Dlm. *Berita Harian*, 26 Februari.

Wiarda, H. J. 2004. *Political Development in Emerging Nations: Is there Still a Third World?*. Australia: Thomson.

Surat khabar

Berita Harian, 26 Februari 2008.

New Sabah Times, 24 Februari 2008

New Sabah Times, 30 Januari, 2008.

New Sabah Times, 8 Mac 2008

Sumber Temu Bual

Maklumat secara sistem pesanan ringkas daripada Datuk Kadzim Hj. M Yahya, Setiausaha Eksekutif Badan Perhubungan UMNO Sabah, pada 24 Mei 2008, jam 9:33:09 pagi.

(Endnotes)

1. Veenu Rusli, "Sabah mahu kekal simpanan tetap" dalam *Berita Harian*, 26 Februari 2008, hlm. 10.
2. Maklumat secara sistem pesanan ringkas daripada Datuk Kadzim Hj. M Yahya, Setiausaha Eksekutif Badan Perhubungan UMNO Sabah, pada 24 Mei 2008, jam 9:33:09 pagi.
3. *Sabah Secara Ringkas*, Kota Kinabalu: Jabatan Penerangan Malaysia, 1989, hlm. 9-10.
4. Lihat juga Ranjit Singh, D. S., *The Making of Sabah 1865-1941: The Dynamics of Indigenous Society*, Kuala Lumpur: University of Malaysia Press, hlm. 1-2, 2000; Leong, C., *Sabah: The First 100 Years*, Kuala Lumpur: Percetakan Nan Yang Muda, hlm. 6-7, 1982.
5. Dalam makalah ini, penulis tidak memberi definisi dan ciri-ciri Desa, Pinggir Desa dan Bandar.
6. Kaum Bumiputera Islam terdiri daripada suku kaum Brunei, Bisaya, Bajau, Iranun, Suluk dan juga sebahagian suku kaum Dusun/Kadazan, Bumiputera Bukan Islam pula terdiri daripada Dusun/Kadazan, Murut, Rungus manakala pengundi dalam kategori Lain-Lain pula ialah seperti Bugis, India dan lain-lain lagi.
7. Kawasan ini menang tanpa bertanding.
8. Kawasan ini menang tanpa bertanding.
9. Malakun, C., D., B., "Political Development in Sabah, 1881-1981" in Anwar Sullivan and Cecilia Leong (eds.). *Commemorative History of Sabah, 1881-1981*, Kuala Lumpur: The Sabah State Government, hlm. 140 dan 142, 1981; Ongkili, J., P., "Political Development in Sabah, 1963-1988" in Kitingan, J. G. and Ongkili, M. J. (eds.). *Sabah 25 Years Later: 1963-1988*. Kuala Lumpur: Institute for Development Studies (Sabah), hlm. 62, 1989; Luping, J. L. (1994). *Sabah's Dilemma: The Political History of Sabah (1960-1994)*. Kuala

- Lumpur: Percetakan Eshin, hlm. 107 dan 121, 1994; Mohammad Agus Yusoff. (2006). *Malaysia Federalism: Conflict or Consensus*. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia, hlm. 211-212, 2006.
10. Mat Zin Mat Kib, "Indigenous People of Sabah: A Historical Perspective" in *Asian Profile*, vol. 31, no. 6. December, hlm. 497, 2003.
 11. Mat Zin Mat Kib, *Kristian di Sabah, 1881-1994*, Bangi, Selangor: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia, hlm. 24, 2003.
 12. Secara lebih terperinci, tiga belas Ketua Menteri itu ialah: Tun Haji Mohd Fuad Stephens (Ogos 1963-Disember 1964; April 1976-Jun 1976); Datuk Peter Lo Su Yin (Januari 1965-April 1967; Tun Datu Haji Mustapha Datu Harun (Mei 1967-Oktober 1975); Datuk Haji Mohammad Said bin Keruak (November 1975-April 1976); Datuk Harris Mohd Salleh (Jun 1976-April 1985); Datuk Seri Joseph Pairin Kitingan (April 1985-Mac 1994); Tun Datuk Seri Panglima Haji Sakaran bin Dandai (Mac 1994-Disember 1994); Datuk Mohd Salleh bin Haji Mohammad Said (Disember 1994-Mei 1996); Datuk Yong Teck Lee (Mei 1996-Mei 1998); Tan Sri Bernard G. Dompok (Mei 1998-Mac 1999); Datuk Osu Sukam (Mac 1999-Mac 2001); Tan Sri Chong Kah Kiat (Mac 2001-Mac 2003) dan Datuk Seri Musa Aman (Mac 2003-kini) yang mewakili Pertubuhan Parti Kadazan Bersatu – UPKO (1963-1964); Parti Persatuan Orang-Orang China Sabah – SCA (1964-1967); Parti Pertubuhan Kebangsaan Sabah Bersatu – USNO (1967-1976); Parti Bersatu Rakyat Jelata Sabah – BERJAYA (1976-1985); Parti Bersatu Sabah – PBS (1985-1994) dan BN – BN (1994-sekarang).
 13. Mid-Term Review of the 7th Malaysian Plan, Mid-Term Review of the 8th Malaysian Plan and 9th Malaysian Plan dlm. Kitingan, J. G., *Keadilan Untuk Sabah*, Kota Kinabalu, hlm. 93-94, 2006.
 14. Shamsul, A. B., "The Politics of Poverty Eradication: The Implementation of Development Projects in a Malaysia District" in Gale, B., (ed.), *Readings in Malaysian Politics*, Petaling Jaya: Pelanduk Publication, hlm. 219, 1986.
 15. Ucapan Bajet 2008 oleh Perdana Menteri Malaysia merangkap Menteri Kewangan Malaysia di Dewan Rakyat pada 7 September 2007.
 16. *Malaysia 2008: Laporan Kemajuan dan Manifesto BN*, Kuala Lumpur: Ibu Pejabat BN, hlm. 7, 2008. Kerajaan BN menjanjikan untuk meningkatkan liputan bekalan elektrik bagi kawasan luar bandar kepada 81% menjelang 2010.
 17. *Anggaran Pembangunan Bagi Tahun 2008*, Kota Kinabalu: Pencetak Kerajaan, hlm. 77-84, 2007. Data ini diubah suai untuk tujuan makalah ini.
 18. *Anggaran Pembangunan Bagi Tahun 2008*, Kota Kinabalu: Pencetak Kerajaan, hlm. 77-84, 2007. Data ini diubah suai untuk tujuan makalah ini.
 19. Ucapan Bajet 2008 oleh Y.A.B Datuk Seri Panglima Musa Hj. Aman Ketua Menteri dan Menteri Kewangan Sabah di Persidangan Dewan Undangan Negeri pada 16 November 2007.
 20. *New Sabah Times*, 30 Januari, 2008.
 21. *Koridor Pembangunan Sabah*, Kota Kinabalu: Institut Kajian Pembangunan

- (Sabah), hlm. 5-6 dan 16, 2008.
- 22 Loh Kok Wah, F., "Electoral Politics in Sabah, 1999: Gerrymandering, "Phantoms" and the 3Ms" in Loh Kok Wah, F and Johan Saravanamuttu (eds.), *News Politics in Malaysia*, Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, hlm. 234, 2003. Lihat juga Wiarda, H. J., *Political Development in Emerging Nations: Is there Still s Third World?*, Australia: Thomson, 2004, hlm. 162.
 - 23 Berita Harian, 26 Februari 2008, hlm. 21. Lihat juga New Sabah Times, 24 Februari 2008, hlm. 5 dan New Sabah Times, 8 Mac 2008, hlm 8 dan 9.

MAT ZIN MAT KIB ialah Profesor Madya di Fakulti Sains Pentadbiran dan Pengajian Polisi, Universiti Teknologi MARA Cawangan Sabah, Beg Berkunci 71, 88997 Kota Kinabalu, Sabah. Beliau boleh dihubungi melalui emel: matzinma@sabah.uitm.edu.my dan mzmkib@yahoo.com.